

Zasada wzajemności w prawie międzynarodowym

Popularnonaukowe streszczenie projektu

Wzajemność jest naturalnym i nieodzownym elementem każdej społeczności. Była ona wszechobecna w prymitywnych i pół-prymitywnych społecznościach, a w toku rozwoju cywilizacyjnego została zastąpiona przez państwo i jego środki przymusu. Wzajemność może odgrywać istotną rolę w społeczności tak słabo i horyzontalnie zorganizowanej jak społeczność międzynarodowa, która nie jest wyposażona w centralną legislatywę oraz władzę wykonawczą. W tym kontekście wzajemność można uważać za jedną z podstawowych zasad rządzących powstawaniem i wykonywaniem zobowiązań prawnych.

Wzajemność jest postrzegana jako stały aspekt prawa międzynarodowego. Oznacza ona sytuację, która istnieje, gdy jedno państwo zapewnia lub obiecuje drugiemu i jego przedstawicielom, obywatelom, handlowi itd. traktowanie równe lub traktowanie ekwiwalentne do tego, które to ostatnie zapewnia lub obiecuje pierwszemu państwu. Wzajemność między państwami oraz w klauzulach traktatowych opartych na wzajemności jest wyjaśniana jako status relacji między dwoma lub więcej państwami, w obrębie którego pewne postępowanie jednej strony prawnie zależy od postępowania innej.

Mając to na względzie można rozważać wzajemność w: (1) tworzeniu zobowiązań prawnych; (2) ich wykonywaniu (przestrzeganiu); oraz (3) jako sankcję w przypadku niewykonania zobowiązania. Mając to na względzie można analizować kilka zagadnień takich jak tworzenie zwyczajów i traktatów, jurysdykcję sądów i trybunałów międzynarodowych, standardy traktowania, teorię zobowiązań międzynarodowych, przeciwsrodki oraz zasadę czystych rąk. Badania obejmą również pewne istotne gałęzie prawa międzynarodowego, włączając w to rozbrojenie, prawo gospodarcze i prawo humanitarne, co pozwoli uzyskać pełen obraz wzajemności w prawie międzynarodowym.

Kwestie związane z zasadą wzajemności nie są zasadniczo przedmiotem odrębnych badań w prawie międzynarodowym. Tymczasem istnieje duża potrzeba wyjaśnienia aktualnego statusu normatywnego i pojęcia wzajemności. Co więcej, proponowane badania są konieczne ze względu na odmienności w wyjaśnianiu statusu normatywnego zasady wzajemności występujące w doktrynie. W związku z tym projekt badawczy zajmie się także charakterem zasady oraz identyfikacją jej treści normatywnej.